

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Práce psychologa Úřadu s dítětem v procesu mezinárodního osvojení

Brno, 24. 1. 2019

Mgr. Ondřej Bouša

Rozdílné fáze procesu – rozdílná práce

Před

- Informace o dítěti, názor dítěte, potřeby & matching

Během

- Interakce a doprovázení, souhlas

Po

- Podpora, sledování adaptace, souhlas

Před příjezdem žadatelů: Posouzení dítě – psychosociální osvojitelnost

0. **právní osvojitelnost** (PS osvojitelnost vždy hodnocena až po právní)

1. posouzení **potenciální schopnosti dítěte vytvářet vztahy** s novými rodinnými členy a **být integrováno** do nového prostředí

– komponenty

a) sociální (zejména situaci v biologické rodině)

b) psychologickou (emocionální a psychické potřeby, které je třeba saturovat)

c) lékařskou (identifikovat nejlepší způsob péče, zejm. u dětí se speciálními potřebami)

2. „**mezinárodní**“ **osvojitelnost**: zvážení dalších faktorů, zejm. reálné šance na stabilní alternativní rodinnou péči v ČR a **vyhodnocení kapacit dítěte přizpůsobit se rozdílnému kulturnímu a jazykovému prostředí**

Posouzení – dítě

*Snímek psychologa s dítětem
úmyslně odstraněn.*

- sociální situace
- rodinná anamnéza
- zdravotní stav
- psychomotorický vývoj
- speciální potřeby
- sourozenecké vztahy
– aktuální i budoucí

Názor dítěte (podle Best interest determination)

1. Svobodné vyjádření **názoru a přání dítětem** ohledně řady možných a realistických řešení, včetně osvojení do zahraničí, **s ohledem na schopnost dítěte porozumět a vyhodnotit následky** každé z překládaných možností. (Podobně také česká právní úprava).
2. Situace, postoje, schopnosti, **názory a přání členů rodiny dítěte, dalších pečovatелů a klíčových osoby v životě dítěte**, povaha a kvalita jejich citového vztahu s dítětem.

Názor dítěte

- Kdo?
- Jak?
- Kdy?
- Co to vlastně je?

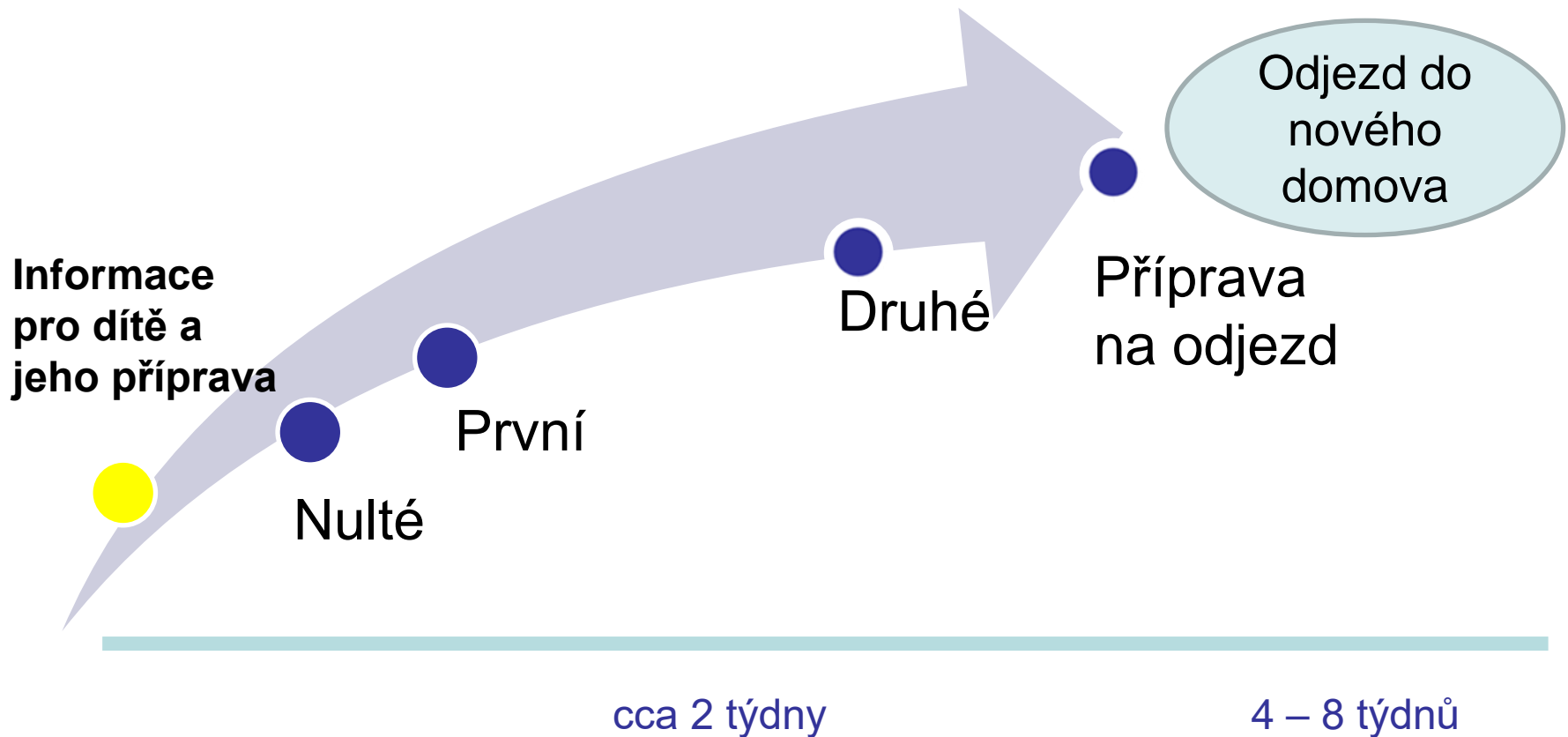

Během pobytu žadatelů v ČR – Interakce (provázení)

- Provázení – forma (psycho)sociální podpory
- Napomáhá adaptaci na změny v životě (Cobb, 1976)
- Hraje důležitou roli v přechodu do role rodiče – náhradního rodiče (Tietjen & Bradley, 1985)
- Provázení po stránce
 - emocionální podpora
 - sociální podpora
 - praktická a informační podpora

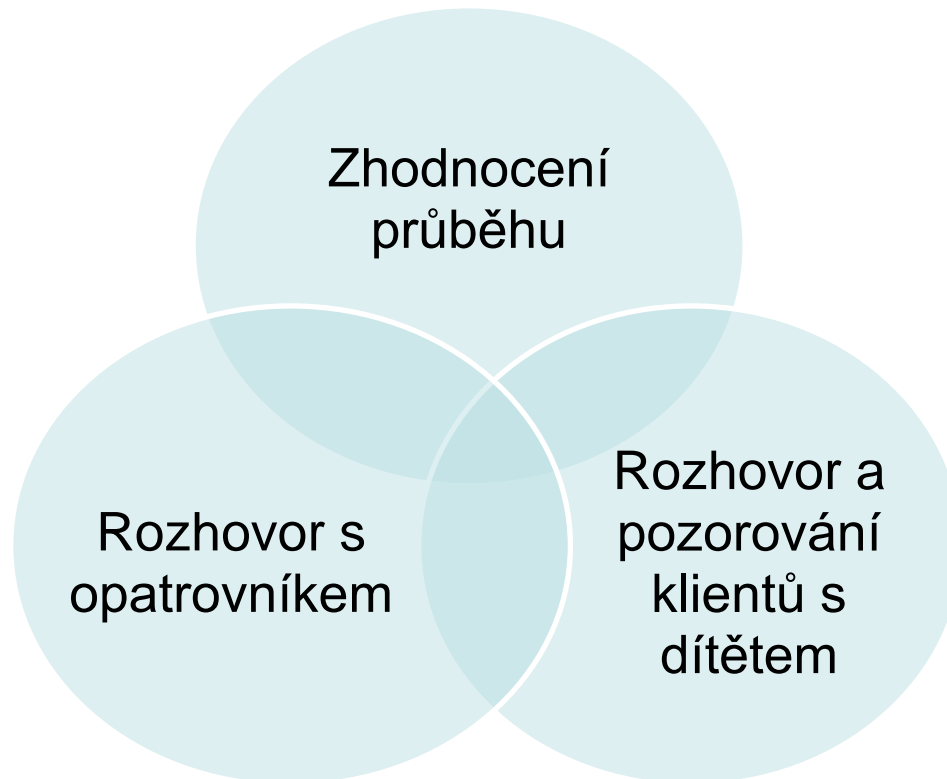

Koncepce (minimálně) tří setkání

Opětovné setkání (II. interakce)

Názor dítěte – co se reálně dozvíme?

- Věk, ne/známost osoby, situační kontext...

Opětovné setkání – názor dítěte

- Děti mohou těžko verbálně vyjádřit názor, pochopit důsledky osvojení (kognitivní vývoj)
- Podle věku se mění poměr rozhovoru a pozorování (vyšší věk – více rozhovoru, např. 10letá slečna vs. batole; reakce na „cizího“ člověka)
- V určitých případech volba pomůcek pro vedení rozhovoru nebo opakované setkávání
- Účast opatrovníka a názor personálu
- **Názor dítěte ≠ nejlepší zájem dítěte** – to může být problém (nepochopení, konflikt rolí...)

Po odjezdu do zahraničí

- Sledování vývojových zpráv – popis adaptace, vývoj dítěte a jeho vztahu k budoucím osvojitelům
- Souhlas dítěte:
 - Od 12 let souhlas dítěte
 - Do 12 let opatrovník dává souhlas za dítě (na základě třech vývojových zpráv)
- Dlouhodobí horizont (nástup adolescence): potřeba informací (= potřeba interdisciplinární spolupráce)

	<p>[REDACTED]</p>
2009	<p>[REDACTED] se narodil v srpnu 2009 v Brně. Hned z porodnice byl soudem umístěn v Dětském centru. Nikdo ho zde nenavštěvoval.</p>
2011	<p>Soud rozhodl, že úřady mohou hledat pro [REDACTED] adoptivní rodinu.</p>
2012	<p>V lednu maminka žádá soud, aby mohl být [REDACTED] u ní. Zpočátku ho navštěvovala, ale potom za ním chodit přestala. Na podzim soud rozhodl, že [REDACTED] dál zůstane v dětském centru.</p>
2013	<p>V dubnu byli pro [REDACTED] nalezeni noví rodiče ze zahraničí. Pán je truhlář a paní zdravotní sestra. Bydlí v malém domku na vesnici a oba jsou moc milí.</p> <p>V květnu přijíždí noví rodiče za [REDACTED] do Brna, seznamují se, učí ho mluvit svým jazykem a tráví s ním skoro všechny čas. Brzy bylo rozhodnuto, že [REDACTED] může žít v zahraničí s lidmi, kteří se chtějí stát jeho rodiči. [REDACTED] odjíždí.</p> <p>Aby noví rodiče mohli [REDACTED] učít to, že je z Česka a má tady bratra, chtějí informace o [REDACTED] a jeho fotku. Dostanou pár informací o tom, jak se [REDACTED] daří.</p>
2014	<p>[REDACTED] už úplně rozumí novému jazyku, a taky velmi dobře cizím jazykem mluví. Doma je moc spokojen, přijímá rodinu jako vlastní.</p>
2015	<p>[REDACTED] má 6 let, rád jezdí na koloběžce, dětském traktorů, skáče na trampolíně, začal lyžovat. Rád se stará o mladší děti.</p>
2016	<p>[REDACTED] je sportovně nadaný, rád lyžuje, jezdí na kole, inline bruslích, skáče na trampolíně (umí salto). Chodil do přípravné třídy, kde se naučil číst a psát. V rodině je moc spokojený.</p>
2017	<p>[REDACTED] bude mít 8 let, chodí do první třídy a má se dobře. V červnu úřad pošle [REDACTED] ročně informací, že se ozval jeho bratr [REDACTED].</p>

Lucia Skorušová

Ahoj [REDACTED],

jmenuji se Lucia a pracuji na Úřadu v České republice. Zařizujeme, aby děti, které nemohou žít s mámou a tátou, kterým se narodily, našly novou mámě a nového tatínka v jiné zemi.

Takhle náš Úřad našel novou mámu a tátu tobě i tvým sourozencům N [REDACTED] a D [REDACTED].

lucia.skorusova@umpod.cz

Proč ti píšu?

Vím, že si s mámou a s tátou někdy povídáš o tom, že jsi se narodil v České republice. Dokonce si prý voláš s Dagmar, která se o tebe v Česku starala. Protože máš kromě [REDACTED] několik sourozenců a jeden z nich se narodil jen nedávno a je ještě malé miminko, posílám ti o něm informace. Každé dítě v každé zemi má totiž právo vědět, odkud pochází, jakým rodičům se narodilo a kdo jsou jeho sourozenci.

Kdo je tvá biologická rodina?

Máma a táta, kterým jsi se narodil:

- máma se jmenuje [REDACTED]
- když si byl miminko, nedokázala se o tebe postarat
- o tátovi toho bohužel moc nevíme, s mámou moc dlouho nebydlel

Tví biologičtí sourozenci narození v České republice:

- S [REDACTED] (narozený v roce 2006)
- S [REDACTED] (narozen v roce 2009)
- F [REDACTED] (narozen v roce 2012)
- D [REDACTED] a N [REDACTED] (narození v roce 2014)- adoptováni rodinou na Islandu. Zatím si je neviděl, ale rodiče ti o nich vyprávějí. I jim o tobě jejich rodiče vyprávějí.
- Z [REDACTED] (narozená v roce 2015)
- E [REDACTED] (narozená v roce 2017)

Kdo je tvá opravdová rodina?

To určitě víš. Máma [REDACTED] a táta [REDACTED] a bratr [REDACTED]. To jsou ti, kteří tě milují a s láskou vychovávají.

Baldur [REDACTED], posílám ti informace o sestře Z [REDACTED] a E [REDACTED], které bydlí v Česku. Obě jsou zatím malé a neví o tobě. Zdena má novou mámu a tátu v Česku. Její máma a táta se chtějí s tvými rodiči kamarádit. Budou jim psát a volat, takže ji určitě brzy uvidíš aspoň na fotkách. O Elišku se stará máma, které si se narodil, N [REDACTED]. Více informací o E [REDACTED] a ostatních sourozencích nemáme. Lucka.

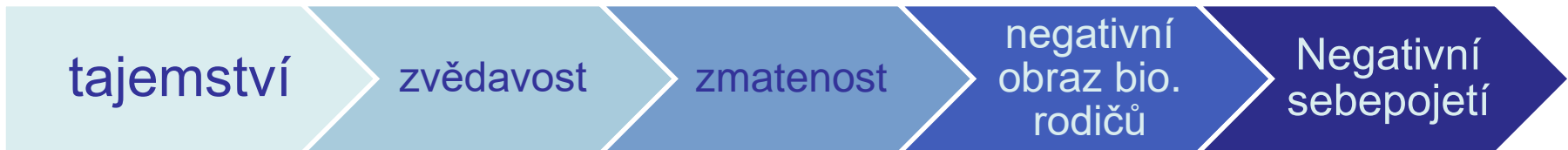

Proč jsou informace důležité

- Maximální informovanost jako protektivní faktor pro:
 - Proces osvojení
 - Proces adaptace
 - Proces utváření identity
- Informovanost jako bezpečná komponenta otevřenosti v adopci
- Otevřenost adoptivní rodiny - více určuje adaptaci dítěte než typ osvojení (otevřená vs. utajená) (Brodzinsky, 2006)

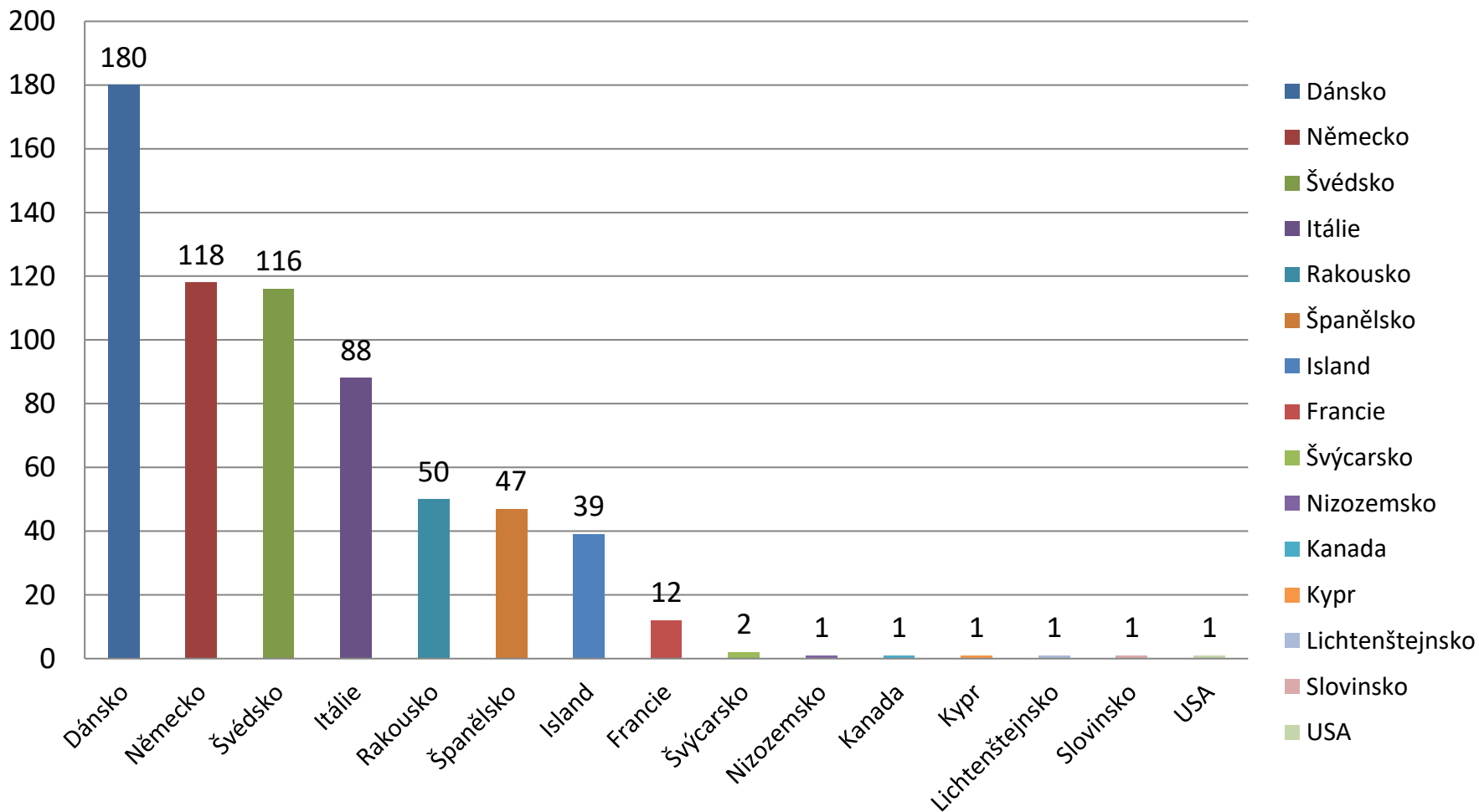
Proč jsou informace důležité

Berry, 1993

Počet svěřených dětí 2000 – 2018: 658

Počet svěřených dětí podle let

